

MODERN MEDIA CULTURE

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-341-5-13>

CULTURAL FRONT: ARTISTIC MEDIA PROJECTS IN DEFENSE OF UKRAINE

КУЛЬТУРНИЙ ФРОНТ: МИСТЕЦЬКІ МЕДІАПРОЕКТИ НА ЗАХИСТІ УКРАЇНИ

Boyarska L. V. Боярська Л. В.

*Candidate of Philological Sciences,
Associate Professor,
Associate Professor at the Department of
Journalism
Taras Shevchenko National University of
Kyiv,
Kyiv, Ukraine*

*кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри історії журналістики
Київський національний університет
імені Тараса Шевченка
м. Київ, Україна*

За останніми даними Міністерства культури та інформаційної політики України, станом на 29 серпня 2023 р. російським агресором було пошкоджено

«1 624 об'єкти культурної інфраструктури, без урахування пам'яток культурної спадщини. З них майже третину – 591 об'єкт – повністю зруйновано», «пошкоджені і руйнувані зазнали клубні заклади, бібліотеки, музеї, театри, філармонії, заклади мистецької освіти (мистецькі школи і коледжі) та об'єкти культурної спадщини на території 230 територіальних громад» [9]. Зауважимо, що йдеться про інфраструктуру. Що ж до об'єктів культурної спадщини, то місяць тому Міністерство повідомляло, що «за період з 24 лютого 2022 року по 25 липня 2023 року пошкоджено або зруйновано 763 об'єкти культурної спадщини. З них об'єктів національного значення – 105, місцевого значення – 595, щойно виявлених – 63» [8]. Це – пам'ятки архітектури, історії, містобудування, монументального мистецтва, науки і техніки, садово-паркового мистецтва тощо.

Йде війна проти української культури, мови, історії, ідентичності. «Ця війна – перша глибоко культурна війна [в історії людства]», – наголосив Павел Павел Поторочин, колишній директор Інституту Адама Міцкевича (Польща) під час щорічного «Форуму культурної дипломатії 2022», проведеного Українським інститутом у Брюсселі [цит. за 10]. У цій «культурній війні» Україні так само необхідна підтримка і

допомога всього демократичного світу. Саме на цю аудиторію спрямована низка українських мистецьких антивоєнних медіапроектів, які представляють Україну для міжнародної спільноти і які покликані посилити видимість і впізнаваність України у світі. Видимість і впізнаваність необхідні для розуміння наших культурних втрат, адже, наголошувала Оксана Забужко у промові на відкритті Единбурзького міжнародного культурного саміту, «неможливо оплакувати втрату того, про існування чого ти навіть не здогадувався» [цит. за 10].

Одним із перших, спрямованих на зарубіжну аудиторію, медіапроектів про злочини російського агресора проти української культурної спадщини був проєкт Українського інституту «Листівки з України/Postcards from Ukraine» [4]. Листівки із порівняльними (за схемою «було-стало») зображеннями пам'яток культури, пошкоджених чи знищених ворогом, надають історичну довідку про конкретні пам'ятки з різних регіонів України і про обставини їх руйнування чи пошкодження. Слоган проєкту «Те, що берегло пам'ять, тепер саме може стати спогадом». Проєкт доповнено відеороликами, де відомі особистості (актори, співаки, спортсмени) озвучують історії пошкоджених культурних пам'яток, стають їхніми «голосами» і через свою медійність залучають ширше коло глядачів до перегляду. Директор Українського інституту Володимир Шейко відзначає, що «комунікаційна кампанія проєкту та виставки у 20 країнах світу розповіли 20 мільйонам іноземців про знищені пам'ятки архітектури в різних регіонах України» [10].

У дописі на Фейсбук через рік після повномасштабного вторгнення Оксана Забужко наголошує, що зарубіжна аудиторія більш чутлива якраз до культурних питань: «види розбомблених музеїв і розстріляних пам'ятників вражають західну уяву дужче й переконливіше, аніж скалічених жертв і заплаканих дітей» [6]. Стереотип з часів в'єтнамської війни, коли велика і могутня держава кривдить «країну третього світу» не руйнує міфу про «Велику Росію». «А ось те, що в Україну, виявляється, росіяни прийшли НИЩИТИ місцеві музеї-театри-бібліотеки, відразу перевертає співвідношення сил на «з точністю до навпаки» і виносить росію за дужки great nation просто-таки ударною хвилею, вмикаючи натомість зовсім інший архетип: орда варварів приперлась палити Рим/Константинополь! Саме тому тема знищеного українського культурного спадку має на найближчі роки стати для нас інформаційно пріоритетною» [6].

Російські наративи про «нацифіковане суспільство» розвінчує спільний діджитал-проєкт Українського інституту і Ukraïner «Національні спільноти України у війні проти Росії», в якому представники різних національних спільнот (кримські татари, євреї,

поляки, греки та ін.) розповідають про свою роботу задля перемоги України і закликають світову спільноту підтримувати нашу країну [5].

Власне, слід вказати, що практично всі програми Українського інституту [сайт] спрямовані на зміцнення міжнародної і внутрішньої суб'єктності України засобами культурної дипломатії.

Ukrainer – мультимедійна багатомовна медіа платформа, відома своїми унікальними відеоісторіями про різні регіони України і українців за кордоном, після повномасштабного вторгнення перезапустив усі свої канали комунікації для висвітлення подій війни. Він і надалі «залишається майданчиком історій з України для усього світу. Але якщо раніше ці історії були про миролюбну країну, що змінюється і реформується, то сьогодні це – країна, що воює за свою свободу, з оповідями про запеклу боротьбу, героїзм та відданість справі. Сьогодні українці діляться досвідом сміливого опору і перемог з усім світом та пояснюють, чому світ також має боротися за демократичні цінності на боці України» [7]. Проекти Ukrainer і Українського інституту є обов'язковими для вивчення в процесі підготовки майбутніх журналістів.

Великий міжнародний віртуальний арт-проект «Art on the battlefield/ Мистецтво на передовій», спрямований на інформування світової спільноти про війну в Україні і на підтримку України, був ініційований українською редакцією журналу «Vogue». Перша частина проекту була представлена у липні 2022 року. Дванадцять художників з різних країн світу висловили свою підтримку українцям через свої художні твори (плакати, ілюстрації, фото- та відео роботи) [1]. У другій частині проекту свої роботи представили 30 українських художників [2]. У квітні 2023 р. у Відні була проведена виставка робіт з 2-ї частини проекту, де можна було не лише подивитися, а й придбати мистецькі твори. Кошти від продажу спрямовувалися на реабілітацію українських жінок-військових.

Важливість подібних проектів важко переоцінити, адже таким чином до «українського питання» долучається широка аудиторія fashion-індустрії, а відтак збільшується можливість донаторської діяльності.

Слід сказати, що т.зв. «глянцеві жіночі журнали» не тільки чутливо відреагували на початок повномасштабного вторгнення (з'явилося багато матеріалів про жінок-військових, про українських підприємців і волонтерів, про участь медійних осіб у захисті держави і у волонтерських проектах). Редакційна політика «глянцю» давно демонструє зацікавленість Україною: фото- і відеопроєкти про національний одяг (наприклад, проект від Vogue.ua «100 років моди: 7 образів України», 2016), статті про українську історію, класичну і сучасну літературу, кіно, архітектуру, кухню та ін. Але, звичайно, найбільше таких матеріалів з'явилося за останні півтора року, зокрема,

варто відзначити проєкт «Портрет нації» у виданнях «Elle.ua» [3] та «Vogue.ua». Як наголошують автори багатьох проєктів, боротьба українців зараз триває на всіх фронтах – воєнному, економічному, дипломатичному, культурному.

Література:

1. Art on the battlefield. Частина 1. URL: <https://battlefront.vogue.ua/> (дата звернення 20.08.2023)
2. Art on the battlefield. Частина 2. URL: <https://vogue.ua/battlefront-ukraine/> (дата звернення 20.08.2023)
3. Гід найцікавішими та найважливішими матеріалами про культуру та історію України. Портрет нації. URL: https://elle.ua/stil-zhizni/blog_stil_zhizni/portret-nacii/ (дата звернення 25.08.2023)
4. Листівки з України. URL: <https://ui.org.ua/postcards-from-ukraine-ua/> (дата звернення 29.08.2023)
5. Національні спільноти України у війні проти Росії. URL: <https://ui.org.ua/sectors/projects/national-communities-of-ukraine-in-the-war-against-russia/> (дата звернення 29.08.2023)
6. Oksana Zabuzhko (Оксана Забужко)'s post. URL: https://www.facebook.com/oksana.zabuzhko/posts/753862912771855/?paipv=0&eav=AfZ7I1YQAg16y3nUD-zTaadhNYc0ufGIMfmrdsPUL1U97LAO0EwkoQ-K6-8C3eTXYK4&_rdr (дата звернення 25.08.2023)
7. Ukraïner. URL: <https://ukraïner.net/>
8. Через російську агресію в Україні постраждали 763 об'єкти культурної спадщини. URL: https://mkip.gov.ua/news/9597.html?fbclid=IwAR14Z7EtMa9cxNpDRednYwudpd_NppOxzJ6Jg67zzHchwo3nKjLRBPxGtqU (дата звернення 7.08.2023)
9. Через російську агресію в Україні постраждали 1624 об'єкти культурної інфраструктури. URL: <https://mkip.gov.ua/news/9738.html?fbclid=IwAR2frDWD3OyHdE-KlAA4mgJg4AHFKjrsJuCVHqX7wuSepKg5unpW-vow4w> (дата звернення 30.08.2023).
10. Шейко В. В епіцентрі уваги: підсумки 2022 року в культурній дипломатії. URL: https://lb.ua/culture/2022/12/30/540637_epitsentri_uvagi_pidsumki_2022_roku.html (дата звернення 27.08.2023)